

Wynagrodzenie absolwentów studiów ekonomicznych

<https://doi.org/10.33141/po.2011.78.14>

Przegląd Organizacji, Nr 7/8 (858/859), 2011, ss. 62-65
www.przegladorganizacji.pl
Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Wojciech Jarecki

Wprowadzenie

W myśl koncepcji kapitału ludzkiego wzrost poziomu wykształcenia wpływa na wzrost wydajności pracy, a głównym miernikiem wydajności pracy jest wynagrodzenie [Schultz, 1961, s. 1-17]. Wpływ kształcenia na wysokość wynagrodzeń szczególnie istotny i widoczny jest wśród absolwentów studiów wyższych, będących specjalistami w dziedzinie, w której skończyli studia. Dane GUS pokazują, że największy przyrost korzyści ekonomicznych z edukacji występuje po skończeniu studiów [GUS, 2009, s. 64]. Zdobyta wiedza wpływa zatem na wysokość wynagrodzeń, a korzyść tę zwiększa nabywane doświadczenie.

Postanowiono zatem zbadać, jak kształtują się wynagrodzenia w kolejnych latach od skończenia studiów wyższych oraz, czy absolwenci pracują w zawodach (na stanowiskach) odpowiadających ich poziomowi wykształcenia. Postawiono przy tym tezę, że, po pierwsze, w miarę wzrostu liczby lat od skończenia studiów następuje wzrost wynagrodzeń, po drugie, że absolwenci studiów pracują na stanowiskach specjalistów.

Badania przeprowadzono w czerwcu 2009 r. wśród absolwentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych o profilu ekonomicznym, którzy skończyli studia w latach 1998-2008. Pierwsza grupa badawcza to absolwenci największego wydziału o tym profilu

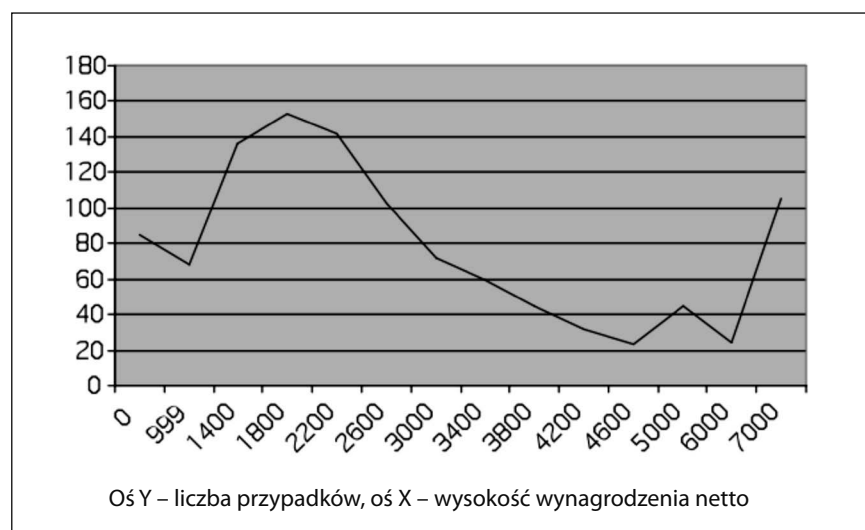
w województwie zachodniopomorskim (Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego - WNEiZ), a druga - porównawcza - absolwenci kierunków ekonomicznych zatrudnieni w przedsiębiorstwach województwa zachodniopomorskiego. Do pierwszej grupy wysłano formularze ankiet (6000), otrzymując 1076 ankiet zwrotnych. W przypadku drugiej grupy wysłano ankiety do 820 osób z wykształceniem wyższym ekonomicznym zatrudnionych w przedsiębiorstwach województwa zachodniopomorskiego, uzyskując 178 ankiet zwrotnych. Analizę wynagrodzeń przeprowadzono z uwzględnieniem możliwości porównań z danymi GUS, które pozwolą na wyciągnięcie ogólnych wniosków z przeprowadzonych badań. Wynagrodzenia analizowano kilkunastymiarowo: między trybami studiów, w odniesieniu do grup zawodowych, do stażu pracy. Punktem wyjścia jest rozkład częstości wynagrodzeń wśród absolwentów WNEiZ (rysunek 1).

Wysokość wynagrodzeń absolwentów

W wynagrodzenie przeciętne absolwentów WNEiZ wynosiło około 3100 PLN netto. Częstość uzyskiwanego wynagrodzenia dla tej wielkości to jednak zaledwie 60 przypadków (rysunek 1). Dominanta wynagrodzeń mieści się na poziomie 2000 PLN (153 przypadki), natomiast mediana ma wartość 2400 PLN.

Ponieważ rozkład nie jest zgodny z normalnym ani w przedstawionym wariancie ogólnym, ani w żadnym z szacowanych szczegółowych¹⁾, do analizy wynagrodzeń powinno brać się głównie medianę. Przeanalizowano jednak wartości średnie z uwagi na to, że taka miara jest przyjęta w danych podawanych przez GUS. Szczegółowe dane dotyczące wynagrodzeń przeciętnych przedstawiono w tabeli 1.

W zależności od liczby lat od ukończenia studiów przeciętne wynagrodzenie absolwentów studiów stacjonarnych WNEiZ wynosiło od około 2300 PLN do około 4200 PLN, a w grupie porównawczej - od 1600 PLN do około 3800 PLN, natomiast

Rys. 1. Rozkład częstości wynagrodzeń w grupie absolwentów WNEiZ

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet.

Tab. 1. Wysokość przeciętnych wynagrodzeń w zależności od stażu pracy (lat od ukończenia studiów)

Okres od ukończenia studiów (lata)	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
	WNEiZ	Inne	WNEiZ	Inne
1	2316	1733	2361	2267
2	2896	1600	2274	3967
3	3402	2533	2779	2950
4	3733	3600	2709	2191
5	3243	2400	2889	2221
6	3013	2800	2975	2933
7	3768	2133	3486	2800
8	4234	2000	3426	1200
9	3640	3840	3379	3420
10	3946	3000	4677	2533
11	3994	3600	3331	1600

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet.

Tab. 2. Ostatnio zajmowane stanowisko (zawód) przez absolwentów studiów według grup zawodów (%)

Stanowisko (zawód)	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne		Polska (ISCED 97, poziom 5–6) ³⁾
	WNEiZ	Inne	WNEiZ	Inne	
Wykonawcze	3,2	0,0	3,8	7,6	–
Pracownik biurowy	27,2	27,3	28,1	38,6	7,1
Technik i inny średni personel	3,1	3,0	3,4	6,2	15,5
Specjalista	41,4	48,5	34,0	26,2	54,2
Przedstawiciel władz publicznych, wyższy urzędnik, kierownik	20,4	18,2	22,5	17,9	13,4
Nie dotyczy, nie pracuje	2,4	3,0	3,6	2,8	–
Brak odpowiedzi	2,3	0,0	4,6	0,7	–
SUMA (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	90,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie formularzy ankiet; Eurostat, Bildungsindikatoren.

po studiach niestacjonarnych od około 2300 PLN do prawie 4700 PLN po WNEiZ i między 1200 PLN a prawie 4000 PLN w grupie porównawczej (tabela 1).

Porównując wynagrodzenia przeciętne osób po takiej samej liczbie lat od skończenia studiów stacjonarnych, można zauważyć, że, poza jednym rokiem, absolwenci WNEiZ uzyskiwali wyższe wynagrodzenia niż absolwenci z grupy porównawczej (najczęściej mniej więcej około 20–30% więcej). Ciekawe jest również to, że wynagrodzenia absolwentów studiów stacjonarnych WNEiZ również były, poza dwoma latami, wyższe od wynagrodzeń absolwentów studiów niestacjonarnych WNEiZ. Jest to bardzo cenna informacja, gdyż wskazuje, że kształcenie w trybie stacjonarnym daje lepsze efekty, w postaci uzyskiwanego wynagrodzenia niż kształcenie w trybie niestacjonarnym, które jest połączone z dłuższym stażem zawodowym. Nie ma tych zależności w odniesieniu do absolwentów w grupie porównawczej²⁾. Można jednak

zaobserwować, że przez pierwsze 3 lata od skończenia studiów więcej zarabiała osoba po studiach niestacjonarnych (miały większe doświadczenie zawodowe), a w czterech ostatnich badanych latach – osoby po studiach stacjonarnych. Może to świadczyć o istotnym wpływie studiowania w trybie stacjonarnym na wysokość uzyskiwanych wynagrodzeń.

Wysokość wynagrodzeń według stażu pracy i grup zawodów

Poza przedstawionymi w tabeli 1 wielkościami wynagrodzeń, z punktu widzenia poznawczego, jak i dla porównań badanej grupy z całą populacją osób zatrudnionych, przydatne jest przeanalizowanie wielkości wynagrodzeń z uwzględnieniem stażu pracy oraz grup zawodowych badanych osób. Analizę warto rozpocząć od struktury zatrudnienia absolwentów.

Z danych wynika, że w okresie badań absolwenci studiów stacjonarnych najczęściej zajmowali stanowiska specjalistyczne (41% absolwentów WNEiZ i prawie 49% absolwentów w grupie porównawczej). Wśród absolwentów studiów niestacjonarnych WNEiZ najwięcej osób zajmowało stanowisko specjalisty (34%), a następnie pracownika biurowego (ponad 24%) i przedstawiciela władz publicznych, wyższego urzędnika, kierownika (prawie 23%). Trochę inną strukturą była w grupie porównawczej absolwentów – tu najwięcej osób pracowało na stanowisku pracownika biurowego (prawie 39%), na drugim miejscu na stanowisku specjalisty (ponad

26%), a następnie przedstawiciela władz publicznych, wyższego urzędnika i kierownika (prawie 18%).

Porównując dane dotyczące badanych absolwentów z danymi absolwentów studiów ogółem w Polsce, można zauważyć⁴⁾, że po pierwsze, wśród badanych absolwentów kierunków ekonomicznych wysoki był odsetek osób pracujących na stanowisku pracownik biurowy (od 27% do 39% wśród badanych absolwentów i około 7% wszystkich osób po studiach w Polsce). Po drugie – mały odsetek osób pracował na stanowisku „technik i inny średni personel”. Po trzecie – po studiach ekonomicznych mniejszy był odsetek osób pracujących na stanowisku specjalisty, ale większy na stanowiskach kierowniczych. Studia ekonomiczne sprzyjają zatem zajmowaniu stanowisk kierowniczych, specjalistycznych i pracownika biurowego.

Na podstawie opisanej struktury przeanalizowano wysokość wynagrodzeń absolwentów (tabela 3 i 4). ➡

Tab. 3. Przeciętne wynagrodzenia absolwentów według grup zawodów

Stanowisko (wykonywany zawód)	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
	WNEiZ	Inne	WNEiZ	Inne
Wykonawcze	3388	b.d.	1478	4125
Pracownik biurowy	2576	3975	2411	3088
Technik i inny średni personel	3231	b.d.	2825	3475
Specjalista	3545	3207	3062	3011
Przedstawiciel władz publicznych, wyższy urzędnik, kierownik	4258	3833	3828	2683
Nie dotyczy, nie pracuje	1392	2400	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet.

Tab. 4. Wynagrodzenie przeciętne netto według stażu pracy i wybranych grup zawodów; badani absolwenci (rok 2009) i Polska ogółem (rok 2008)

Stanowisko (zawód) i staż pracy (okres od ukończenia studiów ⁵⁾)	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne		GUS ⁶⁾
	WNEiZ	Inne	WNEiZ	Inne	
Pracownik biurowy, ogółem	2645	3975	2352	3026	1899
Do 1,9 roku	2247	5950	2305	1250	1517
2,0–4,9 lat	2824	4550	2046	3538	1708
5,0–9,9 lat	2870	3067	2546	2650	2022
Powyżej 10 lat	2531	1600	2664	2480	1951
Technik i inny średni personel, ogółem	3138	b.d.	2794	3743	2339
Do 1,9 roku	2400	b.d.	2000	2800	1764
2,0–4,9 lat	2667	b.d.	2888	5350	2084
5,0–9,9 lat	4100	b.d.	2800	3033	2400
Powyżej 10 lat	2400	b.d.	2800	3600	2513
Specjalista, ogółem	3557	3207	2957	3128	2785
Do 1,9 roku	3260	b.d.	2400	7500	1976
2,0–4,9 lat	3761	4700	2796	2557	2442
5,0–9,9 lat	3426	3150	3064	3371	2768
Powyżej 10 lat	3547	2200	3306	3200	3027
Przedstawiciel władz publicznych, wyższy urzędnik, kierownik, ogółem	4217	3833	3856	2790	5054
Do 1,9 roku	2800	b.d.	2120	2800	4319
2,0–4,9 lat	3927	1200	3316	3025	3902
5,0–9,9 lat	4036	6500	4131	2522	4772
Powyżej 10 lat ⁷⁾	4583	2933	5069	2800	5738

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych ankiet; *Struktura wynagrodzeń według grup zawodów w październiku 2008*, GUS, Warszawa 2009, ss. 82–84, 162–166.

Wśród absolwentów WNEiZ najwyższe wynagrodzenia przeciętne uzyskiwali przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy, kierownicy, przy czym po studiach stacjonarnych wynosiło ono prawie 4300 PLN netto, a po niestacjonarnych – ponad 3800 PLN netto (tabela 3). Niższe wynagrodzenie uzyskiwali specjaliści – ponad 3500 PLN netto po studiach stacjonarnych i prawie 3100 PLN po studiach niestacjonarnych. Dwie grupy zawodowe, w których według ISCO 88 pracownicy powinni mieć wyższe wykształcenie, mieli najwyższe wynagrodzenia.

Interesujące jest to, że stosunkowo wysokie przeciętne wynagrodzenie uzyskiwali pracownicy wykonawczy (prawie 3400 PLN netto). W grupie tej był jednak niewielki odsetek osób z grupy badawczej (3,2%). Mając zatem wyższe wykształcenie, można uzyskiwać wysokie wynagrodzenie nawet na stanowisku wykonawczym. Warto jednak dodać, że po studiach niestacjonarnych wynagrodzenie na stanowiskach wykonawczych jest niskie (niecałe 1500 PLN netto).

Rozważania o wysokości wynagrodzeń według grup zawodów można poszerzyć o uwzględnienie stażu pracy według grup zawodów (tabela 4). Należy jednak pamiętać, że wynagrodzenie dotyczy absolwentów wykonujących prace w obecnym zawodzie, a do tychczasowy staż pracy może być w różnych zawodach. Do analizy wybrano grupy zawodowe, w których według ISCO 88 osoby zatrudnione powinny mieć wykształcenie średnie lub wyższe.

Analizując dane zawarte w tabeli 4, można zauważyć, że we wszystkich grupach zawodów przeciętne wynagrodzenia absolwentów studiów stacjonarnych było wyższe niż absolwentów studiów niestacjonarnych. Z kolei wynagrodzenia przeciętne ogółem absolwentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych WNEiZ były wyższe od wynagrodzeń przeciętnych w Polsce dla pracowników biurowych, techników oraz innego średniego personelu i dla specjalistów, ale niższe dla przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników.

Dane ogółem nie są jednak tak wiarygodne, jak dla poszczególnych przedziałów stażu pracy,

gdyż dane dla Polski uwzględniają wszystkich w wieku produkcyjnym, a w miarę zbliżania się do wieku emerytalnego maleje wynagrodzenie dla pierwszych trzech wymienionych grup. Większą uwagę należy zatem zwrócić na porównania osób z takim samym stażem pracy. Analizą objęto głównie absolwentów WNEiZ, gdyż w poszczególnych przedziałach stażu pracy pozostałych absolwentów ich liczba była stosunkowo niewielka.

Absolwenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych WNEiZ, pracujący jako pracownicy biurowi, uzyskiwali wyższe wynagrodzenia niż pracownicy biurowi z takim samym stażem pracy średnio w Polsce. Podobnie na stanowisku „technik i inny średni personel”, z wyjątkiem absolwentów studiów stacjonarnych, mających staż pracy powyżej 10 lat. Do tych grup zawodów przypisano jednak wykształcenie średnie, więc absolwenci po studiach powinni zarabiać więcej niż średnia. Istotniejsze są jednak porównania między pozostałymi dwoma grupami (specjalistami i przedstawicielami władz publicznych, wyższymi urzędnikami i kierownikami), gdyż w tych grupach w większości pracują osoby z wyższym wykształceniem.

Dane pokazują, że specjaliści po WNEiZ uzyskiwali wyższe wynagrodzenia niż specjaliści ogółem w Polsce i to w każdym przedziale stażu pracy, przy czym absolwenci studiów stacjonarnych WNEiZ zarabiali jako specjaliści więcej o około 20% niż absolwenci studiów niestacjonarnych i około 30% więcej niż specjaliści w Polsce ogółem. Wynika to jednak z tego, że specjaliści po kierunkach ekonomicznych zarabiali do 55. roku życia średnio więcej niż specjaliści ogółem [GUS, 2009, s. 162–166].

Zupełnie inaczej wygląda sytuacja osób pracujących jako przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy. O ile absolwenci studiów stacjonarnych WNEiZ zarabiali więcej niż niestacjonarni (poza grupą mającą staż pracy powyżej 10 lat), o tyle w każdej z podgrup wyższe wynagrodzenie uzyskiwały osoby w Polsce ogółem niż absolwenci WNEiZ.

Analizując dane dotyczące wynagrodzeń absolwentów po innych wydziałach, można zauważyć, że mieli oni stosunkowo wysokie wynagrodzenia na stanowiskach pracownika biurowego oraz technika i innego średniego personelu, a zdecydowanie niższe na stanowiskach specjalisty oraz przedstawiciela władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników.

Z przedstawionych danych można wysunąć wniosek, że absolwenci WNEiZ, szczególnie po studiach stacjonarnych, uzyskiwali stosunkowo wysokie wynagrodzenie w porównaniu z wynagrodzeniami w Polsce oprócz przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników, przy czym na podkreślenie zasługuje wysokie wynagrodzenie specjalistów po WNEiZ.

Podsumowanie

Uzyskane wyniki badań pozwoliły zweryfikować postawione hipotezy i sformułować ogólne wnioski. Po pierwsze, rozkład wynagrodzeń absolwentów nie jest rozkładem normalnym. Po drugie, wynagrodzenia absolwentów rosną w miarę upływu lat od skończenia studiów. Po trzecie, w ciągu około 10 lat od skończenia studiów ekonomicznych

zaledwie około co drugi absolwent pracuje na stanowisku specjalistycznym lub kierowniczym. Po czwarte, badani absolwenci pracujący na stanowiskach niewymagających skończenia studiów uzyskują wynagrodzenia znacznie wyższe niż osoby niemające studiów na tych stanowiskach. Po piąte, badani absolwenci uzyskują niższe wynagrodzenia niż średnie wynagrodzenie osób po studiach w Polsce.

dr Wojciech Jarecki

Katedra Mikroekonomii

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytetu Szczecińskiego

PRZYPISY

- ¹⁾ Osobno dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.
- ²⁾ Do analizy wynagrodzeń tej grupy należy jednak podchodzić z rezerwą ze względu na małe liczebności.
- ³⁾ Dane dotyczące Polski odnoszą się do 2008 r. Badania były przeprowadzane tylko wśród osób zatrudnionych, zatem nie uwzględniały bezrobotnych. W Polsce w wymienionych grupach zawodowych zatrudnionych jest łącznie 90,2% osób, a 9,8% osób w pozostałych grupach zawodowych.
- ⁴⁾ Należy dodać, że wśród absolwentów innych kierunków studiów (np. technicznych, rolniczych itd.) będzie zapewne zdecydowanie inna struktura zatrudnionych absolwentów, szczególnie na stanowiskach pracownika biurowego czy technika i innego średniego personelu.
- ⁵⁾ Założono, że jest to tożsame.
- ⁶⁾ Wynagrodzenia brutto pomnożono przez 0,7 [JARECKI, 2008, s. 26–27].
- ⁷⁾ Dane GUS dla stażu – 10,0–14,9 lat, dla badanych absolwentów 10,0–11,0 lat.

BIBLIOGRAFIA

- [1] JARECKI W., *Szacowanie indywidualnych kosztów kształcenia na studiach wyższych*, „Przegląd Organizacji” nr 11/2008.
- [2] SCHULTZ T.W., *Investment in Human Capital*, „American Economic Review” 1961, no. 1.
- [3] *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2008*, GUS, Warszawa 2009.

Summary

The article presents the results of survey on remuneration earned by graduates in economics-related fields of study during 11 years after graduation. The analysis pays attention to job seniority and practiced profession. A number of hypotheses were formulated, namely that the longer graduates work, the higher remuneration they earn and that they occupy positions which require completing tertiary education. The results obtained allowed drawing the following conclusions: the longer graduates work the higher remuneration they receive; every second graduate occupy specialist or managerial position; graduates participating in the survey who hold positions that do not require completing tertiary education earn higher remuneration than people who have not received such education and occupy such positions; graduates responding to the survey earn lower remuneration compared to average remuneration received by people with tertiary education in Poland.